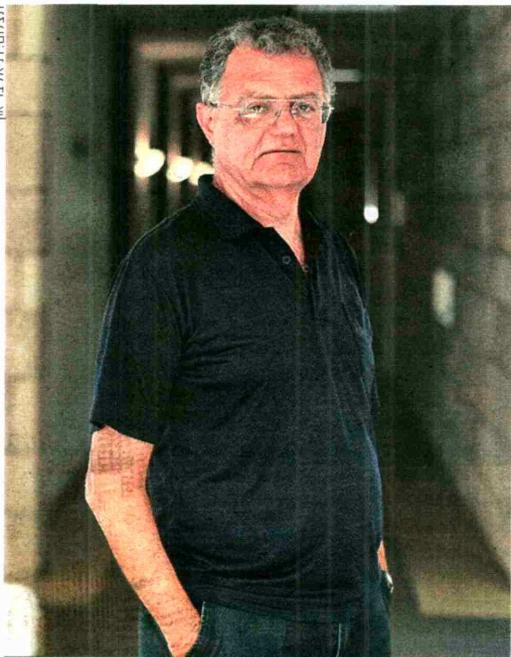

"האוניברסיטאות לא כשלו כמו מערכת החינוך. אולי בגלל זה קיצצו בתקציביהן"

גיל מנורים: מושב כיסלון מצב משפחתי נשוי + 3 משכלה: דוקטורט בכלכלת חינוך מאוניברסיטת לוקסטר
תפקיד: מנכ"ל האקדמיה הלאומית למדעים
תפקידים קודמים: מרצה באוניברסיטת תל אביב ובאוניברסיטה העברית, אחראי על תקציב ההשכלה הגבוהה בוות"ת

הניחול היה נכון. המטלות שהטילו על המערכת בשנים האחרונות חייבו גם מימון, והוא לא בא. כשעזבתי את ות"ת ב-1987 היו באוניברסיטאות 4,200 חברי סגל במסלול הדגל. זה מספרם גם היום, אף שמספר הסטודנטים גדל ב-90 אלף. הנתון הזה מסביר היטב את מה שקרה לאקדמיה בישראל בעשרות השנים האחרונות. **אתה חושב שהמערכת הפוליטית שונאת אתכם?** "לא הייתי משתמש במינוח הזה. מצד אחד אנחנו קרובים למערכת הפוליטית בצד המקצועי. מצד שני אנחנו לא מביאים לה קולות. ייתכן שהממשלה והכנסת פגעו באקדמיה כי ראו שלמרות כל הקיצוצים ולמרות התשתיות שלא הורחבו המערכת מתפקדת. האוניברסיטאות לא כשלו כמו מערכת החינוך - הן נותנות תפוקה ושומרות על מעמדם הבינלאומי."

שאתראית בין היתר על הקמת מוסדות אקדמיים וקבילה עם השנים חיוק למעמדה שדוחלט להכפיף את ות"ת אליה. "בפועל, מתוך דאגה למערכת ההשכלה הגבוהה, האקדמיה הפכה לגוף מממן על ידי הקמת הקרן הלאומית למדע", אומר צדוק. "ב-1995 הקרן הפכה לעמותה עצמאית שרוב תקציבה, כ-350 מיליון שקל בשנה, בא מות"ת והלק מתרומות. הקרן מממנת 60% מהמחקר התחרותי בישראל (מחקר המצטיינים) על ידי הענקת מענקים למחקר בסיסי במדעי הטבע, החברה והרוח". בישראל ידעה שלוש תקופות של קיצוצים בתקציבה כ-40 השנים האחרונות. "מפעם לפעם מצטבר כעס על האוניברסיטאות בממשלה, באוצר, אין לי כל הסבר מדוע, והמערכת חופטת מכות חקות", אומר צדוק. "אין לנו הגנה של המערכת הפוליטית. פוליטיקאים, בשחות אתנו, הביעו פליאה על שאנחנו לא נוקטים צעדים קיצוניים כשפוגעים בנו שלא בצדק. אבל זה לא אנחנו. אנחנו מתקשים גם במגעים עם התקשורת. זה מפגש שדו אלים מדע".

צדוק מודה כי חלק מהבעיה נטועה בחילוקי דעות פנימיים בקהילה המדעית. לרבות, "הרבה בא לידי ביטוי במפגש עם גורמים חיצוניים משפיעים, כמו ביטחון ועזרת המדע של הכנסת לפני כשלושה חודשים. מי שיקרא את פרטוקול הישיבה יראה כי הקהילה הולקת ברעותיה. אפילו אני לא ידעתי מה הם רוצים. אנשים מאור אינטלגנטיים ואין להם מסר ברור אחד". לפי צדוק פתרון אפשרי הוא מינוי מנכ"ל לוועד

מאיר צדוק, מנכ"ל האקדמיה הלאומית למדעים, מעורר מהמפנה שחל ביחסו של משרד האוצר לאקדמיה - אך מאמין שהפרופסורים עדיין צריכים ללמוד כיצד לגשת למערכת הפוליטית ולדבר עם התקשורת

התקצוב של ות"ת. "אין אף גוף ציבורי בישראל שמחלק תקציבים לפי תפוקות, כלומר לפי איכות ורמת התוצאות, והמורל הזה עובר. חלק ממורלי התקצוב שלנו, שנבנו ב-40 השנים האחרונות, הפכו למורלים לחיקוי בארה"ב ובאיחוד האירופי. דרכי ושיטות המימון של המערכת המדעית בישראל הן היחידות בארץ המתנהלות על פי קריטריונים של תחרות חופשית ושל שקיפות מרבית". צדוק גם מעורר מהשינוי התודעתי שמתחולל בשטח: "ביוני 2009 האוצר ניסה, בחוק הסדרים החדש, לפגוע בצורה קשה באקדמיה. בתגובה נערך באוניברסיטת תל אביב כנס חירום. מאז שאני במערכת לא ראיתי התגייסות כזו. הגיעו מאות אנשים ובהם מספר שרים, חברי כנסת, ראשי האוניברסיטאות, מרצים וסטודנטים. אנחנו צריכים לנצל את המומנטום".

מאת חוטי בסוק

«להשכלה הגבוהה ולאקדמיה בישראל אין הגנה בממשלה ובכנסת. האקדמיה מעצם טבעה היא איפולטיט. אחת הבעיות שלנו היא שאנחנו לא יודעים איך ניגשים למערכת הפוליטית» - כך אומר ד"ר מאיר צדוק, מנכ"ל האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. האקדמיה הלאומית היא מוסד שאחראי על קידום הפעילות המדעית בישראל ועל ייעוץ לממשלה בענייני מחקר ותכנון מדעי. תברים בה כ-100 מרענים ישראלים מובילים הנבחרים לכל ימי חייהם על ידי האסיפה הכללית של האקדמיה. צדוק, שאינו מורגל בשחות עם עיתונאים, אומר בכאב: "בשנים האחרונות היתה אווירה אנטי-אוניברסיטאית ואנטי-אינטלקטואלית במסד וגם בחלק מהציבור. בשנה האחרונה אני רואה כי המערכת הממשלתית מתחילה להכיר בפגיעה באקדמיה. זה מתבטא בריבורים על פגיעה במחקר ובאוניברסיטאות ועל הצורך לתמוך בהן ולהגדיל תקציבים".

את תוקוהו לתעיד האקדמיה תולה צדוק בתוכנית הרביעית שמכינה הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת) של המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג). "ות"ת מנהלת כעת משא ומתן עם האוצר על תקציב האקדמיה ב-2011 ו-2012. התחושה היא שיש כעת רצון באוצר לתמוך בנו. הקמת מרכזי המצוינות היא ירי הממשלה באחרונה. להחזרת אנשי אקדמיה מובילים מחו"ל, היא צעד בכיוון הזה. ות"ת מכינה תוכנית רביעית ויש לקוות שהאוצר יבוא לקראתה. צריך לזכור שמורל התקצוב של ות"ת מחלק כסף העוברים, כמו במשרדי הביטחון והחינוך ומשל", אומר צדוק, שהדוקטורט שלו על מימון מערכת ההשכלה הגבוהה בכריטינה שימש כעזר למודל

"כיום רק 8% מתקציב ההשכלה הגבוהה מחולקים על בסיס של הצטיינות מדעית. באנגליה שלישי מהנספים להשכלה הגבוהה ייתנים על בסיס מצוינות"

"אין מסר ברור אחד"

צדוק נחשב לאחד המומחים המובהקים בישראל לכלכלת אקדמיה ולהתפתחות תקציב ההוראה והמחקר במוסדות האקדמיים בישראל. באחרונה אף הוציא ספר בשם "מימון מערכת ההשכלה הגבוהה והמחקר המדעי בישראל". "האוניברסיטאות הקדמו את המדינה", מסביר צדוק שידוע כהיסטוריון של המערכת האקדמית בישראל. "הטכניון הוקם ב-1924, האוניברסיטה העברית ב-1925. כשקמה המדינה האוניברסיטאות התקיימו כיישיות עצמאיות שקיבלו תקציב ישירות מהאוצר. במשך השנים המדינה הבינה כי בהיקף התמיכה שלה לאקדמיה צריך לקום גוף מתווך ולכן הוקמה ות"ת ב-1974. במשך השנים היא התפתחה כרגולטור מטעם המדינה על תקציבי האקדמיה". "האקדמיה הלאומית למדעים, לפי חוק, היא גוף מייצג ולא גוף מממן", מסביר צדוק את ההבדל בינה לבין מל"ג,